Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych.

Zeszyt XLI. — Wydany i rozesłany dnia 23 lipca 1872.

108.

Rozporządzenie ministra wyznań i oświecenia z dnia 22 czerwca 1872,

zawierające przepisy o ogródkach dziecinnych i zakładach z niemi spowinowaconych.

A. Ogródki dziecinne.

a) Cel i urządzenie.

§. 1. Zadaniem ogródka dziecinnego jest nieść pomoc wychowaniu domowemu dzieci i uzupełniać takowe nim dojdą do wieku, w którym są obowiązane uczęszczać do szkoły, a to, ażeby za pomocą racyonalnego ćwiczenia ciała i zmysłów, jak nie mniej za pomocą kształcenia umysłu według zasad natury, przygotować dzieci do nauki w szkole początkowej.

§. 2. Środkami pedagogicznemi w ogródku dziecinnym są: zatrudnienia, budzące twórczy popęd do działalności, zabawy komocyjne z śpiewaniem i bez śpiewu, oglądanie przedmiotów i obrazków połączone z rozmową wyjaśniającą, powiastki i wierszyki, nakoniec łatwe prace ogrodnicze.

Wszelka nauka mająca znaczenie szkolnej jest stanowczo wyłączona.

§. 3. Dzieci nie mogą być przyjmowane do ogródka wcześniej nim zaczną czwarty rok życia, uwalniane zaś powinny być w myśl ustawy państwa o szkołach początkowych z dnia 14 maja 1869 (§§. 21, 23), gdy ukończą szósty rok życia. Przyjmowanie i odbieranie dzieci może mieć miejsce w którymkolwiek czasie i zależy od życzenia rodziców lub ich zastępców.

Dzieci mające wady ciała, które dla innych wychowańców mogą być niebezpieczne, nie będą przyjmowane do ogródka dziecinnego.

§. 4. Ogródki dziecinne zakładać mogą kraje, okręgi szkolne, gminy, towarzystwa, tudzież osoby prywatne samodzielne i nieskazitelne pod warunkami w rozporządzeniu niniejszem §§. 5—16 zawartemi.

Do otwarcia takiego zakładu potrzebnem jest pozwolenie krajowej władzy szkolnej.

Ogródki dziecinne założone przez prowincye, okręgi szkolne i gminy będą się nazywały publicznemi, założone zaś i utrzymywane przez towarzystwa i osoby prywatne, prywatnemi.

§. 5. Ogródek dziecinny może istnieć albo samodzielnie albo w połączeniu ze szkołą początkową. Dzieci są tam zatrudnione dwie do trzech godzin przedpołudniem i dwie godziny popołudniu z wyjątkiem niedziel i świąt; ogródek dziecinny może być jednak i w ten sposób urządzonym, ażeby dzieci nawet i resztę dnia mogły przepędzać w ogródku pod dozorem i dostawać tam pożywienie.

§. 6. Jednej osobie nie można oddawać w dozór więcej dzieci nad 40.

§. 7. Drogi do ogródka prowadzące powinny być bezpieczne i wygodne a lokalności tegoż w zdrowem miejscu położone, widne i tak obszerne, aby dzieci mogły się swobodnie poruszać. Schody ile możności znajdować się nie powinny.

Oprócz stósownych pokoi lub sal ogródek dziecinny powinien posiadać obszerny, miły i bezpieczny plac do zabaw i ruchu na otwartem powietrzu (t. j. ogród lub dziedziniec z miejscami do zabaw). Wyjątki mogą mieć miejsce tylko w większych miastach i tylko w ogródkach prywatnych.

§. 8. Ogródek dziecinny powinien posiadać stósowne przedmioty do oglądania i środki do zatrudnienia dzieci, odpowiednie ławki lub krzesełka, stoły poliniowane w siatkę i stósowne urządzenia do potrzeb naturalnych.

§. 9. Każdy ogródek dziecinny trzeba utrzymywać podług statutu do potrzeb miejscowych zastósowanego i podług programu zajęć.

§. 10. Założyciel ogródka jest odpowiedzialny za zewnętrzne onego urządzenie, kierownik zaś (kierowniczka) za kierunek pedagogiczny ogródka.

§. 11. Dyrekcya ogródka dziecinnego połączonego ze szkołą początkową należy do dyrektora tejże szkoły początkowej.

Dyrektorowie (dyrektorki) ogródków dziecinnych samoistnych powinni być nieskażonych obyczajów, mieć lat 24 skończonych, posiadać przynajmniej świadectwo dojrzałości do powszechnych szkół początkowych i udowodnić że uczęszczając przynajmniej trzy miesiące do ogródka dziecinnego dobrze urządzonego, obznajmili się z zasadami wychowania dzieci w ogródku. Tylko minister oświecenia może uwolnić od wykazania się świadectwem dojrzałości a to w przypadku, gdy potrzebne uzdolnienie pedagogiczne jest w inny sposób należycie udowodnione.

§. 12. Praktyczne wychowanie dzieci w ogródku i właściwe obcowanie z dziećmi jest rzeczą ogrodniczek, które też winny udowodnić przepisane uzdatnienie do tego powołania (§§. 20—24).

Dyrektorka może być oraz ogrodniczką, jeżeli posiada odpowiednie uzdatnienie.

§. 13. Dozorczynią w ogródku dziecinnym może być jakakolwiek osoba pod względem moralnym nieposzlakowana, czerstwego zdrowia i umysłowo normalnie rozwinięta.

§. 14. Dyrektora (dyrektorkę), ogrodniczki i dozorczynie mianuje założyciel ogródka z zachowaniem przepisów §§. 11—13, i po zamianowaniu zawiadamia władzę szkolną powiatową. Do niego także należy oznaczyć, czy za używanie ogródka dziecinnego ma być płacone wynagrodzenie i podług jakiej stopy.

§. 15. O każdej zmianie w dyrekcyi lub kierownictwie ogródka dziecinnego, tudzież o każdorazowej zmianie lokalu trzeba zawiadomić powiatową władzę szkolną przed wykonaniem tej zmiany.

§. 16. Publiczność może za zgłoszeniem się odwiedzać w każdym czasie ogródek dziecinny.

§. 17. Ogródki dziecinne podlegają nadzorowi władz szkolnych. Nadzór pedagogiczno-dydaktyczny należy do c. k. okręgowego inspektora szkół. W innych względach ogródki publiczne zostają pod nadzorem władz szkolnych miejscowych, a ogródki prywatne pod nadzorem władz szkolnych powiatowych.

Władza szkolna miejscowa może ustanowić komitet kobiecy z osób do gminy należących, do bezpośredniego nadzorowania ogródków publicznych. Zadaniem tego komitetu będzie zwiedzać od czasu do czasu ogródki dziecinne i przedkładać władzy szkolnej wnioski, podniesienie onych na celu mające.

§. 18. Ogródki, w którychby przepisy w rozporządzeniu niniejszem zawarte nie były zachowywane, albo w którychby się objawiały wadliwości szkodliwe celowi tych zakładów, zamknie krajowa władza szkolna.

b) Przysposobienie ogrodniczek.

§. 19. Dla przysposobienia ogrodniczek, jeżeliby publiczne seminarya nauczycielskie żeńskie jako takie tego nie załatwiały, urządzone będą osobne kursa przy niektórych z tych zakładów.

§. 20. Do uzyskania posady ogrodniczki uprawniają także świadectwa dojrzałości udowodniające pomyślny wynik egzaminu pod względem teoretyczno-praktycznej znajomości ogródka dziecinnego.

§. 21. Pod względem urządzenia osobnych kursów dla ogrodniczek (§. 19) obowiązują następujące przepisy:

I. Kurs trwa rok.

Uczennic nie może być więcej nad 40.

II. Warunki przyjęcia są następujące:

1. wiek nie mniej niż 16 i nie więcej nad 30 lat;
2. zdolność fizyczna;
3. obyczaje nieskazitelne;
4. stopień wiedzy, przepisany porządkiem szkół i nauczania jako zakres szkół początkowych powszechnych a egzaminem wstępnym sprawdzony;
5. słuch muzykalny i dobry głos do śpiewu.

III. Wykładane będą następujące przedmioty:

1. pedagogika, o ile odnosi się do wychowania małych dzieci i teorya ogródków dziecinnych;
2. instrukcya do zatrudnień i zabaw w ogródku dziecinnym;
3. nauka języka i nauka o rzeczach realnych: czytania i ćwiczenia stylistyczne, objaśnienia w opowiadaniu o przedmiotach z natury wziętych i przedstawionych na obrazkach, przyswojenie materyału do opowiadania, do nauki poglądu i materyału pamięciowego, tudzież nauka praktycznego traktowania tych przedmiotów;
4. Nauka o figurach geometrycznych i rysunek zastósowany do potrzeb ogródka dziecinnego;
5. śpiew:
6. gymnastyka.

Nadto kandydatki tego kursu obowiązane są uczestniczyć cały rok pod odpowiedniem przewodnictwem w czynnościach praktycznych w ogródku dziecinnym.

Plan nauki ustanawia minister oświecenia.

IV. Po skończeniu kursu uczennice otrzymają na podstawie egzaminu (teoretyczno-praktycznego) pomyślnie złożonego świadectwo uzdatnienia na ogrodniczki.

§. 22. Świadectwo uzdatnienia na ogrodniczki mogą także uzyskać osoby, które do tego zawodu kształciły się prywatnie, najmniej trzy miesiące uczęszczały do ogródka dobrze urządzonego i w c. k. seminaryum nauczycielskiem żeńskiem zdały pomyślnie egzamin teoretyczno-praktyczny.

§. 23. Za zezwoleniem ministra oświecenia obok osobnych kursów przy seminaryach żeńskich publicznych, kursa do kształcenia ogrodniczek mogą także być połączone z dobrze urządzonemi ogródkami tak publicznemi jak i prywatnemi. Kursa takie mogą otrzymać od ministra prawo wystawiania świadectw ważnych w państwie (prawo instytutów publicznych) pod tym dalszym warunkiem, aby program nauk nie różnił się w gruncie rzeczy od programu kursów istniejących przy seminaryach publicznych żeńskich, ażeby ich nauczyciele byli potwierdzani przez krajową władzę szkolną, i aby ostatni egzamin odbywał się pod przewodnictwem delegata tej ostatniej, bez zezwolenia którego świadectwo uzdatnienia nie może być wystawionem.

§. 24. Świadectwa uzdatnienia na nauczycielki, po za obrębem krajów w radzie państwa reprezentowanych uzyskane, muszą być wyraźnie uznane przez ministra oświecenia.

c) Ogródek jako środek do wstępnego kształcenia dziewcząt do zawodu wychowywania i pielęgnowania dzieci.

§. 25. Dziewczęta, do wyższych klas szkół początkowych i miejskich uczęszczające, powinny być ile możności przypuszczane oddziałami do uczestnictwa w grach i zatrudnieniach w ogródku dziecinnym.

Nadto każdy dyrektor i każda dyrektorka ogródka dziecinnego mają prawo udzielać dziewczętom, które szkołę ukończyły, naukę naturalnego wychowania dzieci i wystawiać im świadectwo nabytego uzdolnienia.

B. Ochrona dla dzieci.

§. 26. Zadaniem ochrony jest przyjmować pod dozór dzieci klas roboczych, zatrudniać je stósownie, przyzwyczajać do schludności, porządku i dobrych obyczajów, tudzież budzić w nich zamiłowanie do pracy.

I do tych także zakładów dzieci, które jeszcze trzeciego roku życia nie ukończyły, przyjęte być nie mogą.

Do założenia ochrony potrzebnem jest pozwolenie krajowej władzy szkolnej, która w każdym przypadku ma prawo oznaczyć warunki tego pozwolenia.

Nadzór nad ochronami wykonywany będzie podług tych samych przepisów, co i nad ogródkami dziecinnemi. Uwagę należy zwracać głównie na to, aby urządzenia pod względem pedagogicznym i sanitarnym odpowiadały teraźniejszym wymaganiom, i ażeby wszelka nauka szkolna była z tych zakładów ściśle wyłączona.

C. Żłóbki.

§. 27. Zakłady dla niemowląt czyli żłóbki (crèches), udzielające ze względów humanitarnych dzieciom mniej niż trzy lata liczącym opiekę, której rodzice dać im nie mogą, podlegają głównie przepisom policyi zdrowia.

Stremayr r. w.

109.

Ustawa z dnia 27 czerwca 1872,

pozwalająca miastu Krakowowi zaciągnąć pożyczkę loteryjną.

Zgodnie z uchwałą obu izb rady państwa widzę się spowodowanym rozporządzić co następuje:

§. 1.

Miastu Krakowowi pozwala się zaciągnąć pożyczkę loteryjną w sumie nominalnej milion pięćset tysięcy złotych, z pominięciem przepisów prawnych o zaciąganiu pożyczek prywatnych z obligacyami udziałowemi, w takim sposobie, że obligacye udziałowe mogą być wydawane na okaziciela atoli na sumę nie niżej dwudziestu złotych, i że przy zwrocie wpłaty mogą być połączone z losowaniem premii.

§. 2.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się ministrowi skarbu.

Salzburg, 27 czerwca 1872.

Franciszek Józef r. w.

Auersperg r. w. **Pretis** r. w.

110.

Ustawa z dnia 28 czerwca 1872,

o podwyższeniu dotacyi dworu wyznaczonej ustawą z dnia 10 marca 1870 (Dz. u. p. Nr. 26).

Zgodnie z uchwałą obu izb rady państwa widzę się spowodowanym rozporządzić co następuje:

§. 1.

Uposażenie na utrzymanie dworu Jego c. i k. Apostolskiej Mości Franciszka Józefa I przez królestwa i kraje w radzie państwa reprezentowane płacić się mające, wynosić będzie od dnia 1 stycznia 1872 do dnia 31 grudnia 1879 roku 4.650,000 zł. rocznie.

Ta suma w ciągu tego czasu umieszczana będzie w budżecie corocznym.

§. 2.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się ministrowi skarbu.

Wiedeń, dnia 28 czerwca 1872.

Franciszek Józef r. w.

Auersperg r. w. **Pretis** r. w.

111.

Ustawa z dnia 4 lipca 1872,

którą pewne czynności urzędowe w sprawach małżeńskich zostają wyłączone z zakresu działania politycznych władz krajowych i przydzielone politycznym władzom powiatowym.

Zgodnie z uchwałą obu izb rady państwa widzę się spowodowanym rozporządzić co następuje:

§. 1.

Następujące sprawy, tyczące się zawarcia małżeństwa, wyłącza się z zakresu działania politycznych władz krajowych, i przydziela się do rozstrzygania w pierwszej instancyi c. k. politycznym władzom powiatowym a w miastach, własne statuta gminne posiadających, władzom gminnym, którym zawiadywanie sprawami politycznemi jest poruczone:

1. Udzielanie uwolnień od drugiej i trzeciej zapowiedzi, a względnie pozwolenia na skrócenie czasu, w którym zapowiedź, przez władzę świecką ogłosić się mająca, ogłoszoną być powinna.

2. Udzielanie całkowitego uwolnienia od zapowiedzi w śród okoliczności naglących, o ile to władzom powiatowym i gminnym, powyżej wzmiankowanym, nie jest już poruczone.

3. Rozstrzyganie, czy w przypadku udowodnionego bliskiego niebezpieczeństwa śmierci małżeństwo może być zawarte pomimo braku przepisanej metryki chrztu lub urodzenia.

4. Udzielenie dyspensy na zasadzie §. 120 pow. ks. ust. cyw.

§. 2.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się ministrowi spraw wewnętrznych.

Laxenburg, 4 lipca 1872.

Franciszek Józef r. w.

Auersperg r. w. **Lasser** r. w.